FOAIA

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 20. MERCURIU, 20. MAIU 1853.

LEGILE ROMANE.

(Din Universu.)

(Urmare.)

Decemvirii se numissera, si tablele lorŭ se approbassera de o adunare de centurie în cari cei avuţĭ prepondera încontra numerului. Cea d'ântâiŭ a Romanilorŭ, compusa din cei ce possedea 100,000 de assi (sau libre de arama), avea nóue-zecĭ si optŭ de voturĭ, si nu mai remâné de câtŭ nóue-zecĭ si cincĭ la celle siésse classe inferióre, împartîte dupa averea lorŭ prin politica cea artificiala a lui Serviŭ Tulliu. Insa triburile stabilira numai decâtŭ alta massima mai speciósa si mai popularia; elle susţinura ca dreptulŭ cetatianilorŭ de a face legile obligatórie pentru dînsii, e totŭ acell'-asĭ pentru toţĭ. In loculŭ adunârilorŭ dupa centurie, convocara adunârile dupa triburi; si patricii dupa mai multe încercârĭ desiérte, se suppusera decretelorŭ unei adunârĭ în care suffragiele (voturile) lorŭ se aflá confuse cu alle cellorŭ mai de josŭ plebei. Dara pîna cândŭ triburile trecura unulŭ dupa altulŭ pre puntile celle micĭ, si sĭ dedera votulu cu glassŭ mare, nicĭ unŭ cetatianŭ nu se putú ascunde dinaintea ochilorŭ amicilorŭ si ai compatrioţilorŭ sei. Debitoriulŭ care nu putea sa platésca, se conformâ dupa placerea creditoriului seu; clientele ar fi înrositŭ de a se oppune parerii patronului seu; generariulŭ era urmatŭ de militarii sei, si aspectulŭ unui magistratŭ grave impunea mulţimii. Introducerea scrutinului aboli influentia fricii si a rusinii, a onorii si a interessului; si abusulŭ libertâtii accelerâ progressulŭ anarchiei si allŭ despotismului. Cetatianii Romei cerussera egalitatea: servitutea îi puse pre toţĭ în acea-ási libella; si consentimentulŭ formal allŭ triburilorŭ sau allŭ centurielorŭ întariá vointiele lui Augustŭ. Numai o singura data întimpinâ si ellŭ o oppositione sincera si vigorósa. Suppusii lui renuntiassera la totŭ genulŭ de libertate politica, însa apperá libertatea lorŭ cea domestica. O lege care strîngea legaturile conjugale, se reiectâ cu larma mare; Properţiŭ în braciele Deliei applause la triunfulŭ libidini; si proiectulŭ acestei reforme se amânâ pîna cândŭ se va redicá o generatione mai tractabila. Inţelleptulŭ usurpatoriŭ n'avú lipsa de acestŭ essemplu spre a sîmti necuviintiele adunânilorŭ popularie; si desfientiarea lorŭ care o preparasse Augustŭ în secretŭ, se facú fara oppositione, si mai fara a se observá, cândŭ se suì pre tronŭ succesoriulŭ lui. Séssezecĭ de miĭ de legislatorĭ plebei pre cari numerulŭ si paupertatea lorŭ îi facea formidabilĭ, se supplântara prin sésse cente de senatorĭ, cari sĭ ţinea demnitâţile, averile si viétia lorŭ din clementia Imperatoriului.

Senatulŭ sĭ perdusse puterea essecutiva; spre desdamnare i se dede autoritatea legislativa; si Ulpianŭ zice cu dreptulŭ, ca dupa unŭ usŭ de dóue centennie, decretele acestui corpŭ avea taria si validitatea legilorŭ. In timpurile de libertate, passionea sau errórea unui momentŭ au dictatŭ adese orĭ resolutionile poplului: unŭ singurŭ omŭ, dupa disordinile cari domniá atuncĭ, stabili legile Cornelia, Pompeia, si Julia; însa senatulŭ, suptŭ guvernulŭ Cesarilorŭ, era compusŭ de magistraţĭ si de jurisconsultĭ, si frica sau interessulŭ corrumpea a rare orĭ integritatea judecâtii lorŭ în cestionile despre dreptulŭ privatŭ.

Magistratii cari avea onorile statului, suppliniá tacerea si ambiguitatea legilorŭ prin edictele lorŭ celle particularie. Consulii si dictatorii, censorii si pretorii, fia-care dupa dregatoria sa, essercitara acésta vechia prerogativa a regilorŭ Romei; si tribunii plebei, edilii si proconsulii sĭ arrogara unŭ

assemine dreptŭ. Dregatoriulŭ însarcinatŭ cu guvernulŭ proclamá intentionile selle si detoriele suppusilorŭ în capitala si în provincie, si edictele ce dá pre fia care annŭ judecatoriulŭ sau pretoriulŭ cetâtii, reformara jurisprudentia civila. Indata ce se suiá pre tribunal, ellŭ annuntiá prin vocea preconelui (strigatoriului) si apoi înscriea pre unŭ murŭ albŭ, regulele cari le propunea spre a se urmá în decisionea casurilorŭ îndoióse, si usiurarea care o va adduce equitatea sa rigorii precise a statutelorŭ cellorŭ vechi. Republica adoptá cu modulŭ acest'-à unŭ principiŭ care lassá multe lucrurĭ în discretionea magistratului, si care era mai analogŭ unei monarchie de câtŭ unei democratie. Pretorii perfectionara cu încetulŭ artea de a respectá numele, si de a se subtrage de la efficacitatea legilorŭ. Spre a înverti espressionea cea chiara si simpla a Decemvirilorŭ, se inventara subtilitâţĭ si fictionĭ; si chiarŭ atuncĭ cândŭ scopulŭ acestorŭ interpretationĭ era bunŭ, mediele era de multe orĭ absurde. Se lassara dorintiele secrete si presumtivi alle morţilorŭ ca sa aiba mai multa putere de câtŭ ordinea successionii si forma testamentelorŭ; si era totŭ una pentru cellŭ ce se escludea din calitatea eredelui (cleronomului), de a primi possessionea binefacatoriului seu dupa coprinsulŭ legii sau dupa indulgentia pretoriului. Cândŭ era întrebarea despre repararea unei nedreptâtĭ private, se substituiá compensationĭ sau emende la rigórea cellorŭ dóue-spre-zece table; se facea suppositionĭ imaginarie spre a nimici timpulŭ si spatiulŭ; si adducandŭ de pretestŭ junetia, însellationea si violentia, se annullá îndetorirea unui contractŭ onerosŭ. O jurisdictione asiá de vaga si de arbitraria era suppusa la abusurile celle mai periclóse. De multe orĭ substantia si forma dreptâtii se sacrificá prejudecielorŭ virtutii, dispositioniloru de stima, si seductionilorŭ cellorŭ mai grósse alle interessului si alle resentimentului. Insa errorile si vitiele fia carui pretoriŭ espira cu dregatoria lui cea annuala; successorii lui adopta numai massimele celle approbate de ratione si de usŭ. Deslegarea casurilorŭ nóue da o specia de stabilitate regulelorŭ procedurei; si legea Cornelia, care constrîngea pre pretoriulŭ în fientia sa se ţiia de litera si de spiritulŭ ântâiei selle proclamationĭ, departa încercârile de a face nedreptate. Planulŭ cellŭ conceputŭ de geniulŭ lui Cesare se reservasse curiositâtii si învetiaturei lui Adrianŭ spre a lŭ pune în lucrare; si compunerea Edictului perpetuŭ immortalisâ pretura lui Salviŭ Julianŭ, jurisconsultŭ însemnatŭ. Imperatoriulŭ si senatulŭ întarira acestŭ codice lucratŭ cu multa diligentia; ellŭ puse finitŭ acellei desbinârĭ îndelungate între lege si equitate; si Edictulŭ perpetuŭ viindŭ în loculŭ cellorŭ dóue-spre-zece table, deveni regula invariabila a jurisprudentiei civile.

(Va urma.)

Sant'a Monastire Prislopu.

(Capetu din Nr. tr.) Dupa monachi au administratu aceasta Monastire anteiu Popa Niculae preotu de miru din Farcadinu de diosu, carele a repausatu la a. 1838; acestuia a urmatu Popa Rus din Ponor; acestuia Popa Iosifu din Tuscea, tatalu parochului de adi funginte din Tuscea, ci si acesta repausandu la a. 1845 Monastirea s'a incredintiatu ingrijirei parochului din Silivasiu de susu, Avelu Popa.

Acesta a desceptatu pre poperénii sei spre a jertfi pentru reparatiunea acestei Monastire, si asia cu o inima, si cu o voie apucunduse acestu poporu cucernicu a spendatu mai bine de 800 f. valutali si ia claditu coperisiu nou acoperitu cu sindile si a strinsu cupula cu chei de feru si o au renoitu cu feresci cu pareti cu totu, de é intreaga alba ca o mireasa pregatita pentru unu viitoriu mai bunu.

In aceasta Monastire lipsésce altu fruntariu, pavimentu si scaune din nou, unu policandru, unu potiru, fesnice pe altariu si macar' 2 renduri de vestminte preotiesci — si cartile legate din nou — si anca si unu praporu.

Eara acum se afla pe tetrapodu Evangeli'a scrisa cu man'a serbésce dupa ordulu a 4 Evangelisci, legata in barsionu rosiu cu margini de arama, cu anulu 1517, si lunga densa una cruce de lemnu inaurita cu inscrisu pe manubriu „крѕчѣ С. Мон. Прислоп 1772" — si pre lunga fesnicele mai susu scrise sunt si altele manuarie de feru.

Pe mas'a pregatiriloru este potiru de arama „vedi bine surrogatu" ne folositoriu, si unéltele de argintu din colo insemnate.

Pe mas'a Santa este una cruce, de lemnu din leuntru, imbracata cu argintu suflatu putinu cu auru, si infrumsetiata cu pietrii si bisóre si cu 8 grane de diamantu si doue flori de auru, eara alte doue flori de auru au peritu, aceasta are manunchiu de argintu; — alta cruce e duplicata de argintu cu fundamentu rotundu auritu si cu pietrii infrumse-

tiatu si pe midioculu crucii are laminutie de auru crucisiu trase.

Capsula e de arama, masa Santa de marmore.

Este unu procovetiu cu serma de auru si argintu cu manecari cu totu, frumóse, Odasdiile suntu, sfite de materia séu matasa scumpa, inse copte, mai putrede si róse in suma 7 renduri inse nefolosivere.

Alte pretióse sau prepedita.

Mai sunt la icone 2 candele de pleu si 1 de arama. Carti sunt: Evangelia, Liturgia, Molitvenicu, Mineiu, Triodu. cu strasnicu la olalta „Pentecostariu, 2. Octoihe, Ciaslovu de Jasi 7255. Propovedanie scrisa, Noulu Testamentu Rakotzianu. Divanulu Lumii MS., 1756 si 18 fruste carti sirbesci. Mai este unu Mineiu in beserica Farcadinului de diosu totu a Monastirei.

Scaunele si pavimentulu sunt stricate.

Iconele si fruntariulu, ne fiindu ductu a aerului din leuntru, sau umeditu si au contrasu mucediala, din care causa li sau inneguritu lucirea loru.

In turnu sunt 2 campane, unulu de 1 cent. cu inscrip. „Ferdinand Angler Goss. Mich. in Vienn Anno 1779"; alu 2. de 35 ℔, cu annulu „1772". —

Fundulu din afara titoriu de aceasta Monastire au fostu mare, inse catu au fostu, din lips'a documenteloru nu se póte areta.

Din memori'a batraniloru a remasu cunoscutu cumca mór'a de la Tuscea, carea acum é a familiei Maerai, a fostu a Monastirei; asisderea satulu Boitia din preuna cu territoriulu lui se spune ca a fostu proprietatea Monastirei, si aréta omenii locuri de semenatu si de fenetu, si padurile cate se afla in contiguitatea Monastirei, cumca s'ar fi tienutu de aceasta.

Cum s'au instreinatu acelea, betranii se mangaie cu acestu respunsu: Cumca „au fostu timpuri réle" in vechime de ne urgisea si pe noi si legea nostra, si ce cuprindea streinii éra a lor', ca turburarile resbellice din tiéra, legea, si judecatorii éra totu asupra nóstra, si numai Ddieu pentru noi, carele pentru pecatele nóstre ne a lasatu se fimu ispititi si goniti, inse nu nea prapaditu!!

Ce se póte da cu socoteala este: cumca sub Principii Transsilvaniei inflacarati de a contopi differitele elemente ale patriei in unitatea religiunei, comitatulu Hinedorei ca leaganulu Romanitatei 'lau scosu de sub iurisdiptiunea Metropolitului de la Alba-Julia, si lau supusu superintendintelui din Aiudu; — atunci n'a fostu ertatu, ca si la aceasta Monastire se mai fie pe catedra vre unu episcopu ca mai nainte, si asia sub pretestulu lipsirei capului bunurile Monastiresci destinate pentru sustinerea vietiei parintiloru, le au lasatu ca se le foloseasca unii si altii; — si fiindca in pregiuru de scaunu au mai fostu mai multi parinti, pe carii nu iau pututu de o data goni pentru ca se nu se compromittédie naintea suppusiloru, dintre carii mai multi nobili puternici éra anca de comunu cunoscuti Romani, dara mai alesu se nu vie in relatiuni cu Principii Romaniei, cu carii avea lipsa de a trai in pace, si carora anca le era in viia memoria remasitiele meritatei Saphira astrucate aici, totusi apare ca pe la a. 1700 aceasta Monastire a devenitu desolata si parasita, in catu vecinii de la Lindsina, au caratu scaunele si odórele din beserica, si altii alte celea, apoi pe la a. 1745 séu cum dicu batranii mai nainte de 100 de ani Hasdatiénii iau datu focu.

De aici, numai sub scutulu uniunei sau mai pastratu existinti'a ei, si acelu pucinu fundu ce se mai afla acum. Pentru ca la a. 1759 si de sau sculatu nobilulu Ladislau Gola din Silivasiu de susu, din preuna cu vice-judicele nobililoru Sigismundu Unguru si sub pretestu ca se faca cale pe loculu Monastirei, — macar ca a fostu cale pe sub dealu — au ruptu gardurile in 3. Sept. si semenaturile au remasu de prada dobitóceloru satului, la plangerea calugarilorn eppulu Petru Pavelu Aaron la 22. Sept. 1759 aflanduse in Sibiiu scrie speciem facti in limba latina spre a o immanua cancelistiloru fiscali, ce era se se tramita in faci'a locului; aici se indegeteadia „ca si acestu pucinu ce au mai remasu — vreu salu cuprinda, ca parintii se se pustiiésca — si cumca rugatiunile cuviosiiloru sale si protestulu solenne facutu cu crucea si cu Evangelia nu 'lau bagatu in sama, ci iau ocaritu si iau batjocoritu Ladislau Gola, si nominanter Dnus vice-judex nobilium ut refertur catholicus nomine, facto alienus, si era pe aici sei si bata, de nu s'ar fi retrasu; pre cum se cunósce din autografulu acestei geluiri si din indorsatele lui.

Asisderea si de la Lindsina n'au pututu scote odórele Monastirei pana la a. 1776, 28. Julie, candu D. Nopcea Elek supremu judice alu nobililoru au despusu Brachium asupra loru, la renduiala eppului G. Grigorie Maeru din 12. Dec. 1775; precum aréta originalele acestei cause.

)(

Eara acum fundulu Monastirei mesuratu are in lungime 280^0, in latime de catra apusu 134^0, la midilocu pe din sus de Monastire 63^0, de catra ortu 28^0.

Pe acestu locu se afla mai bine de 200 pruni fruptiferi, 20 meri nobilati, 3 peri nobilati, 5 ciresi nobilati, si o multime de salci roditóre. Mai sunt pe acestu terrenu 160 stejieri de lucru si multi butuci de fagu, grosi, focali.

Daca se va inchide se póte aduna pe totu annulu: 8 care fenu si otava cata vine. Se potu semena $^1/_2$ mertia porumbu (cucuruzu). Si legumi in gradinuti'a spre acestu scopu destinata.

Mai sunt anca urmatórele loruri de fenu si de padure, carele sunt ale Monastirei:

a) Vervulu Prislopului numitu „Seciu" de 1) caru fenu si o parte de padure stajiéri si fagi eara pe atata locu, loculu de fenu e de 40^0 in lungu si de 10 in latu.

b) „Milchesiu" pe ceea lalta culme a Prislopului de 1 caruceanu fenu si o parte de padure stejieri si fagi lunga densa earasi cam pe atata locu; loculu de fenetu are 33^0 in lungime si 16^0 in latime.

c) In „Poian'a Prislopului", si in „Valea Milchesiului" si „Sub dosulu Plesiului" cate putinu, tóte tréle de 1 caru fenu. —

Pusetiunea locului „ad occulum" se adumbreadia aici *):

Cumu essi de la Monastire spre nord-apusu este o cale ce suie la dealu, si in distantia de 100 pasi sunt ziduri pana in facia pamentului si celu de catra amédia, se cunosce in distantia de 5^0 unde se sucesce ca unu ouu. Aici spunu batranii ca ar fi fostu Monastirea cea veche, carea a existatu in seculii cei mai dinainte de a. 1500, si asia dupa ce s'au pustiitu acea, a ziditu pe aceasta de facia Dna Saphira. Astadi tréce calea pe midloculu acestoru ziduri.

Cum te uiti de la fundamentele acestea spre apusu-médiadi din colo de pareu, intr'o distantia de la pareu inaltiata ca de 30^0, se vede pescera numita a S. Nicodimu, aceasta nu e gaunatura a eruptiunei valcanice ca alte pesceri, ci e scobita in stenca ca o casutia, si fereasta i croita din lontru si de'n afara, inse nu e sevirsita; la aceasta pescera póte doritoriulu d'a o vedé numai pe de asupra stejerimei pe o cararutia in gusta ajunge.

Asia impreunendumi si alu meu suspinu cu acélea nenumerate ce innóta in aerulu acestui locu Santu pastratu in seculi, si oftendu ca cereasca provedintia se patrunda inimile celoru ce voru si potu a face, ca aceasta Monastire earasi se se redice la o stare demna de primar'a ei destinatiune, ca se fie cine se memorédie anca in seculi inainte cu pietate si binecuventare la Santulu altariu de aici numele acei prea gratiose Domne Princessa Saphira si a Maritei familiei Sale; dorireasi se fie acestu locu de educatiune pentru inaintarea omenimei, si binele de comunu alu Patriei, ca asia Dna Saphira, adeverata si pia Matrona Romana, din moscele sale reinoita, se dee Augustului Tronu, patriei, si natiunei, barbati pregatiti la misiunea d'a se sertfi pentru binele natiunei. — Am insemnatu acestea cu tóta sinceritatea in Hatiegu 18. Martiu 1853.

Stefanu Moldovanu, m. p.
vicariu Foraneu alu Hatiegului si decanu greco-unitu.

*) In desemnu topograficu, pe care nu ne aflamu in stare alu impartesi. R.

La unu pruncu alu unui poetu Romanu.

Copille, alu teu nume sa fie Mihai!
Viatia ta fie ca luna lui Maiu:
Ori unde vei merge sa calci totu pe flori,
Pe crini, si pe rose, pe verdi merisiori;
In vise de auru sa fii leganatu,
De toti muritorii iubitu si stimatu;
Ori-care dorintia curendu sa 'mplinesti,
Amici si amante fideli sa 'ntilnesti;
Sa nu desierti cupa de lacremi, dureri,
Sa gusti totu d'auna curate placeri;
Sperantia, credintia, sa nu te amagiasca,
Si Soarele Vietii in anni'ti luciasca!!! . . .
Sa nu perdi vr'odata illusia ta;
Sa simti totu d'auna pe anima ta
O anima calda, d'amoru palpitand,
Unu angelu custode, unu serafimu blandu;
Sa vezi impregiuru'ti copii totu frumosi!
Si fórte ferice, si fórte mintosi!
Se'ti fie mormentulu de flori cununatu,
Cu dragu alu teu nume de toti pronuntiatu!

1851. S. . . .

ADPECE OMAЦIAЛE DIN MOЛDABIA.

Dȣпъ кȣmȣ промісеръmȣ ꙟп ȣпȣлȣ din NN. Газетеі петречеmȣ аічі дрептȣ dокȣmептȣ веро кътева din mȣлтеле адресе, че сѫ сȣбтерпȣсеръ Ꙟпълцімеі Сале Прінцȣлȣі Молdавіеі Грігоріȣ Александрȣ Гіка dȣпъ реꙟнтóрчереа са пе тронȣ, каре кȣпріndȣ омаціȣлȣ din партеа маі mȣлторȣ mȣпічіпалітъцї ші комȣпітъцї, прекȣm ші фііештеле лорȣ сімцімѫнте кътръ Domпȣлȣ Сѫȣ:

Adpeca комȣпітъцеї de Dорохоіȣ.

ПРЕА ꙞНЪЛЦАТЕ DOAMNE!

Мішкаці de пъріптеаска ꙟпгріжіре че пептрȣ поі пȣрȣреа аці авȣтȣ кіар dела сȣіреа Воастръ пе тропȣ ꙟп бȣпа петречере ші ферічіре а локȣіторілорȣ Прінчіпатȣлȣі ꙟпкредінцатȣ Кърmȣіреі Ꙟп. Воастре, каре пе о време пептрȣ репаосȣлȣ трȣdпічелорȣ остепеле ꙟп лȣкрареа ферічіреі църеі, аці фостȣ лъсатȣ сарчіпа асȣпра Сфатȣлȣі Вострȣ окърmȣіторȣ. Din „Бȣлетіпȣлȣ“ кȣ Nр. 24 сосітȣ астъзі аічеа, ꙟпкредінціndȣ-пе деспре ферічіта ꙟптȣрпаре ꙟп капіталъ а Ꙟп. Воастре, ші пȣбліка-реа офісȣлȣі кȣ Nр. 6 пріп каре аці біпевоітȣ а пріimі еаръші тȣрmа сȣб а Воастръ пъріптеаскъ прівігере. Пріimіці преа Ꙟп. Стъпъпе mі dела сȣбскрішії сȣпȣшії Вострії, віецȣіторі ꙟп търгȣлȣ Dорохоіȣ, челе маі фербінці mѫлцъmірі пліпе de ꙟптреага бȣкȣріе че аȣ сімцітȣ кȣрателе іпіmе але поастре, пептрȣ ферічіта Воастръ ꙟптȣрпаре.

Ȣрmеазъ іскъліmȣріле обштеі ціпȣтȣлȣі Dорохоіȣ.

Adpeca комȣпітъцеї de Хȣші.

ПРЕА ꙞНЪЛЦАТЕ DOAMNE!

Обштеа боіерілорȣ, пегȣціторії, ші тоате класеле локȣіторілорȣ din ачестȣ орашȣ Хȣші, аȣ фостȣ ꙟптрістатъ de ліпса Ꙟп. Воастре, каре о аȣ сімцітȣ адѫпкȣ, пре атѫта астъзі пліпъ de бȣкȣріе пептрȣ ферічіта реꙟптоарчере ꙟп капіталъ, ꙟпалцъ фербінцеле рȣгї кътръ а тотȣ пȣтерпікȣлȣ zідіторȣ ші тотȣ одатъ кȣ а еі ві mѫлцеmірі, ꙟпdръзпеште пріп ачеаста преа плекатъ а депȣпе ла пічоареле тропȣлȣі Ꙟп. Воастре, трібȣтȣлȣ сȣпȣпереї, dорiпdȣ din сȣфлетȣ пъріптеаска Воастръ кърmȣіре. Біпе воіці преа Ꙟпълцате Doamne а пріimі а поастръ ȣраре кȣ преꙟпалтъ ꙟпкредере къ ачеастъ обште, къріеа ꙟп тотȣ прілежȣлȣ 'і аці доведітȣ Domпештіле фачері de біпе, пȣ ва ꙟпчета а рȣга черіȣлȣ пептрȣ ꙟпdелȣпгареа ші ферічіреа апілорȣ Ꙟп. Воастре.

(Сȣбскрішї.) Комȣпітатеа орашȣлȣі Хȣшії.

Adpeca комȣпітъцеї de Текȣчіȣ.

ПРЕАꙞНЪЛЦАТЕ DOAMNE!

Штіреа деспре ꙟптȣрпареа Ꙟпълцімеї Воастре ꙟп резіdенца цереі пе стръmоштескȣлȣ тропȣ, de пе каре пȣ коптеніці фъръ крȣцаре а ревърса пъріптештіле фачері de біпе кътръ патріеа ші попȣлȣлȣ ꙟпкредінцатȣ de провеdінцъ ꙟпцелепцеі Вóстре Окърmȣірі, продȣкъпdȣ ꙟп іпіmіле тȣтȣлорȣ чеа маі віе сепзаціе de бȣкȣріе, de кареа пȣmаі пȣціпȣ фііndȣ ші поі пърташі, пе лѫпгъ рȣгъчȣпеле de mѫлцъmіре че фіекаре din іпіmъ ші кȣцетȣ кȣратȣ, ꙟпълцъmȣ кътръ атотȣ пȣтерпікȣлȣ креаторȣ, пептрȣ о асеміпе пеесплікавілъ бȣкȣріе, кȣтеzъmȣ а Въ простерпе сȣпȣселе поастре фелічітърї, одатъ кȣ ачеле пептрȣ zіȣа сф. Ꙟпвіері, zі, ꙟп каре пȣ пȣmаі оаmепії пре пъmѫптȣ, чі ші Апџерії се бȣкȣръ ꙟп черіȣ.

Біпе-воіцї преа Ꙟп. Doamne, пептрȣ фачеріле de біпе, каре ꙟптіпърітȣ пестерсе ворȣ ръмѫпé ꙟп іпіmіле Молдо-Роmѫпілорȣ, а пріimі ші din партеа поастръ кредінчошії сȣпȣші аї Ꙟпълцімеї Воастре din політіеа Текȣчіȣ, респектȣлȣ, сȣпȣпереа ші кредінца ка тріbȣтȣ de рекȣпоштінцъ кȣ каре пе кȣпоаштеmȣ даторї.

(Ȣрmеазъ іскъліmȣріле обштеї din Текȣчіȣ.)

Ꙟп 27. Апріліе 1853.

Adpeca комȣпітъцеї de Neamцȣ.

ПРЕАꙞНЪЛЦАТЕ DOAMNE!

Ꙟптрістареа че аці фостȣ лъсатȣ ꙟп іпіmіле обштеі віецȣіторілорȣ de тоате стъріле а ціпȣтȣлȣі Neamцȣ, пептрȣ ретрацереа Ꙟпълцімеї Воастре пе о време, спре ръпаосȣлȣ трȣdпічілорȣ остепеле че пȣ аці ꙟптрерȣптȣ ꙟп лȣкръріле ферічіреі църеі, dела сȣіреа Воастръ пе тропȣ, пе ꙟпкредінцъріле че акȣmȣ кȣ адȣпареа ла локалітъціле фіекърȣіа, спре сърбареа сфіптелорȣ Сърбъторі, аmȣ авȣтȣ порочіре а лȣа, къ Ꙟпълцімеа Воастръ еаръші аці біпе воітȣ а пріimі пъстрареа тȣрmеі сȣб а Воастръ пъріптеаскъ кърmȣіре, аm веpітȣ ꙟп чеа маі віе бȣкȣріе, din каре mішкаці веpіmȣ а въ депȣпе ла пічоареле Воастре кредінца ші сȣпȣпереа че пъстрѫmȣ, dорiпdȣ ка ръсбътѫпdȣ пѫпъ ла Ꙟпълцімеа Воастръ съ фіе пріimітъ пȣ ка о mѫгȣліре, чі ка о довадъ а мъртȣрісіреі de кредінцъ ші сȣпȣпере, рȣгѫпdȣпе ка провідінца череаскъ съ въ пъстреze mȣлцї апї пе стръmоштескȣлȣ тропȣ.

(Ȣрmеазъ іскъліmȣреле) (Газ. de Молd.)

СВАТȢІРЕ
а ȣnȣї пърінте кътре фіїȣл сеȣ, дȣпъ че ла тріміс ла ȣніверсітате.

(ȣрmаре.)

Nȣ е ȣn семп преа бȣn, кънd ȣn тжнър п'аре плъчереа de а петрече de кът ꙟn соціетатеа тінерілор, кънd околеще п'ачеea а маторілор ші кіар п'а бътржнілор. Ꙟнтр'адевър гревтатеа ачестора стереніте свърдълнічіа са, ші бъгареа лор de сеатъ ла ворвеї потолеціте фервінцеала лȣї, есте de тревȣінцъ ка ꙟнцелепчіȣнеа са съ се коакъ ꙟn адȣнъріле бътржнілор, ші амбіціа са съ се хрънеаскъ de лаȣделе лор. Есте о метеахнъ преа маре пентрȣ оаменії кȣ меріт, аръмъндȣсе греї ла апропіереа тінерілор de дъншії ші маї вжртос а сколарілор, кънd ꙟї пріімеск рече ші ле даȣ ворба de плекаре кȣ ачееаші ръчеалъ. Dар е о метеахнъ ші маї маре ꙟнтр'ȣn тжнър, кънd неꙟнтревȣінцънd тоате міжлоачеле чінстіте пȣ леагъ соціетате кȣ ȣn ом респектат пентрȣ мерітȣл съȣ. N'авеа ачеа deшартъ мжndріе гъndind къ те жосореціті de веї аскȣлта сфатȣріле алтора, пȣ те креdе нічї о дать дестȣл de ꙟнвъцат, ꙟнцелепт, неппріимind сфатȣіріле ȣnȣї ом пъціт, кȣ есперіінцъ. Мȣлцȣмеще'л кȣ респект фъръ а'л овосі прін компліменте ковършітоаре. Фії сінчер фъръ а'ї овиті таїнеле че тревȣіеск неапърат аскȣнсе, стръдȣітор фъръ фалъ. Пе кът о сілінцъ моdестъ те ва фаче елоквент, веї плъчеа тот d'аȣна кȣ тоате грешалеле че пебъгареа de сеатъ ва прілежі. Dака'цї аратъ dрагосте (ші аштеаптъ ачеастъ порочіре, фъръ а те пріпі), dака 'цї dъ о апропіере слобоdъ, dака те пофтеще ꙟn кабінетȣл съȣ, ла прънz, сергвеще а те форма dȣпъ пілdа лȣї, фъръ а'л іміта; пȣ ȣіта къ челе din афаръ але ȣnȣї бътржн пȣ се кȣвіn фъръ осевіре ȣnȣї тжнър, ші къ метехнеле ꙟнвъцъторȣлȣї тъȣ сȣнт чееа че тревȣе маї пȣцін съ ȣрмеzї, ші съ імітеzї. Афаръ de маї мȣлте фолоасе темереа de а десплъче ачестȣї ом те ва лінсі d'о мȣлціме de грешале че тінереца прілежеще; респектȣл че веї авеа пентрȣ dънсȣл ші пентрȣ компаніа ꙟn каре те а ꙟнтродȣс, ва фаче пъравȣріле тале плъкȣте. Маї наінте d'а фаче о ꙟнтрепріndере, каре 'цї се ва пъреа некȣвіоасъ, zі'цї тотd'аȣна: dар че ва жȣdіка de міне ачест ом чінстіт? воіȣ авеа кȣраціȣ съ'їо повестеск фъръ а мъ рȣші? пȣ'мї ва фі рȣшіне de dънсȣл? ші dȣпъ че ва dескоперї фапта, кȣ че фрȣнте мъ воіȣ ꙟнфъціша ꙟнаінтеа окілор съї?

Ꙟn релація че веї авеа кȣ сексȣл фрȣмос, пȣ почіȣ а'ці прескріе регȣле партікȣларе. Фії прівігітор, фътȣл меȣ, пȣ лъса съ ꙟнтре ꙟn сȣфлетȣл тъȣ о аплекаре че тȣ пȣ поцї а о търтȣрісі, фъръ а те рȣші, пріетенȣлȣї тъȣ челȣї маї страшнік. Таїнічеле ꙟнбȣлzірї але ачештії аплекърї сȣнт тарї, скȣмпȣл меȣ фііȣ, dар артеле ꙟнцелепчіȣнеї ші реліціеї сȣнт ші маї тарї. Гласȣл ачестеї патімї е преа dȣлче, dар гласȣл реліціеї: „кȣм почіȣ фаче ȣn ръȣ атът de маре!“ аре о віртȣте кȣ тотȣл дівінъ. Гъndеще dрагъ, ші веї афла къ фіреаскȣл сімціment ал аморȣлȣї ні с'а ꙟнсȣфлат de Ꙟналта Фіінцъ пентрȣ сфършітȣрї ꙟнцелепте ші сънътоасе, че тȣ аї съ ꙟнмпліпещі ꙟнтр'о zі ꙟn dȣлчеле ланцȣрї але късъторієї, феріціт прін пріетешȣгȣл ші аморȣл соціеї тале. Те іȣбеск ка пе міне ꙟнсȣмї, ші 'мї ар плъчеа маї біне съ мор декът съ аффлȣ грозава пȣвелъ къ те а бірȣіт віцїȣл. Гжndештете ла ачеастъ dрагосте а татълȣї тъȣ, каре те ва спріжіні, те ва фаче съ аї о превегіере некȣрматъ ла ворве ші фапте; dар гжndештете ші маї мȣлт ла аморȣл татълȣї тъȣ din чер, de каре те лепеzї ꙟнтр'ȣn кіп грозав фъкънd о страваганцъ медітатъ. Da, фііȣл меȣ (ші тȣ веї фаче феріч іреа меа кътъ-време воіȣ шті къ'цї пъстреzї пъравȣріле); ꙟнтърештете асфел ꙟn партеа чеа сімцітоаре а інімеї тале; ꙟнделетнічештете кȣ серіосітате; пȣ ста нічї оdатъ кȣ тотȣл ꙟn нелȣкраре, кіар ꙟn чеасȣріле de рекреаціе. Фії кȣмпътат ла мънкаре ші бевтȣръ.... Пъzештете de чітіреа, татъл тъȣ те роагъ, а челор продȣкції de поесіе ші елоквенцъ, ꙟn каре віцїȣл с'аратъ ꙟнвъліт кȣ мъхрама граціілор, ꙟn каре dȣхȣл търаште інімa. Ꙟнтоарчецї къȣтъріле dела тоатъ zгръвіа десфрънатъ. Еа ꙟнкъпъ імаціпаціа, омоаръ сентіментȣл невіновъціеї. Фіе ка окії тъї ꙟn соціетате кȣ челалалт секс, съ пȣ'цї фіе стъпжні, фії тȣ лор, пъвȣшеще ꙟn паштереа лор орї че dорінце нелеціȣіте: іатъ dрегъторіа, чінстеї, кȣвіінцеї ші стеренієї.

· Третȣръ фъкънd чел dінтъіȣ пас; ачеста е ȣрмат d'ȣn ал doілеа; ші чел d'ал треілеа ꙟцї къ-лъzеще къdереа.

Dесфрънареа сȣвт форма десфрънърії пȣ те ва амъці лесне; кȣноск бȣнътатеа інімії тале. Dар ачеастъ патімъ сȣвт маска ȣnȣї пріетешȣг ертат, а ȣnеї бȣне воінцї невіновате, есте аdесеа фоарте прімеждіоасъ пентрȣ о інімъ непъцітъ ші ꙟнфокатъ; се адȣнъ маї мȣлтъ време кȣ о персоанъ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

дръгъстоасъ; d'о кат dатъ nȣ сімте пентрȣ еа de кът стімъ, nȣ бъгȣеште de лок вр'о прімеждіе. Ел ꙟші пъстреазъ слобоzenia са ші времеа nȣ фаче декът стрѫнџе маĭ мȣлт nодȣріле ȣnȣĭ пріетешȣг невіноват. Сігȣр de кърѫџenia кȣџетърілор сале тѫнърȣл се фаче маĭ ꙟndръснец фъръ а се фаче віноват. Апȣкътȣріле сале чінстіте сȣнт плъ-тіте de мічĭ ꙟнкредерĭ, дȣлчеа лȣĭ пȣртаре прін ръсплътірĭ дръгъстоасе. Дȣс ȣнкъ de тѫна невіно-въціеĭ, ꙟнчепе о мікъ фаміліарітате. Din кѫnd ꙟn кѫnd ле репетъ, nȣ ꙟn прівінџĭ крімінале, ачеастъ idee сінгȣръ ꙟл фаче съ тремȣре. Некȣnоскѫnd адевърата натȣръ а сімџімінтелор сале, креде къ ꙟn прієтена лȣĭ іȣбеште сінгȣръ віртȣтеа, ш'акȣм аморȣл есте прімеждіос; асфел ꙟnаінтѫnd din zi ꙟn zi, се веде ꙟнтр'о кліпъ прінс ꙟn лаџȣріле ȣnȣĭ амор крімінал сȣбт форма прієтешȣгȣлȣĭ, ш'атȣнчĭ, амар! дака ȣn прієтен прівігітор, о по-рȣнкъ а реліџіеĭ, nȣ 'ĭ ва фі ѫnџерȣл ісбъвітор, е кȣ тотȣл пердȣт...

Фіĭ дар, фіȣл меȣ, ꙟn релаціїле челе маĭ не-вінoвате кȣ ачест секс, релаціĭ алтфел преа фоло-сітоаре d'а добѫndi політеца ші кіпȣл пȣртърії тале ꙟn лȣме, пȣне, ꙟцĭ zік, о dреаптъ сфіĭалъ ꙟn inіма та; дака аплекареа та пентрȣ о персоанъ те ad-дȣче съ'цĭ неінгріжештĭ лецііле, ꙟнвъцътȣріле, da-торіїле тале, съ те деслінештĭ de лѫнгъ коастеле прієтенȣлȣĭ тъȣ, nȣ те ꙟndoi къ nȣ'цĭ ва фі прі-междіоасъ, орĭ маĭ кȣрѫnd орĭ маĭ тѫрziȣ, de nȣ'цĭ есте акȣм.

Есте ȣn пърінте че те іȣбеште, каре ꙟцĭ ре-комѫnдъ d'а кȣноаште ші а'цĭ ꙟndрепта мете-хнеле, атѫт despre чееа че ворбірѫм, кѫт ші ꙟn челелалте релаціĭ, тревĭ ші даторіĭ. Ȣn пърінте дръгъстос ꙟцĭ рекомандеазъ ꙟn фіе че сеаръ еса-мен кȣ скȣмпътате інімеĭ тале, сентіментелор тале, d'орĭ че zіоа, аĭ гѫndіт, аĭ zіс, аĭ фъкȣт, ꙟn стȣdііле ші рекреаціїле тале, ꙟn мiжлокȣл лȣмеĭ ші фъръ еа. Че ам фъкȣт ꙟn чеасȣріле dімінеціĭ, прѫнzȣлȣĭ, серіĭ? Ам фост прієтен міе ꙟнсȣмĭ ші даторіілор меле, прієтенȣл кȣмпътȣлȣĭ ші лȣкръ-ріĭ, прієтен сімціtor ші кȣвіінчос соціетъціĭ, пріе-тенȣл реліџіеĭ ші слȣга лȣĭ Дȣмнеzеȣ? Ꙟnzadар те веĭ фаче din zi ꙟn zi маĭ ꙟнвъцат, ꙟn zadар веĭ стрълȣчі ꙟn штіінце, дака віртȣтеа ші реліџіа та вор мерџе спре апȣнере, тȣ те веĭ фаче, фътȣл меȣ, din zi ꙟn zi маĭ непорочіт, ма тікълос.

Ласъмъ драгъ, а адъога ꙟнкъ оаре-каре сфъ-тȣірі, ла чееа че с'атінџе маĭ кȣ сеамъ ші маĭ d'апроапе de стȣdіїле ші келтȣеліле теле.

Kіпul d'a studia. Съ мъ фереаскъ Дȣмнеzеȣ а'цĭ помені съ неꙟнгріжештĭ ꙟn ȣніверсітате че-тіреа аȣторілор векĭ, акърора лімбъ о штіĭ ша'а къ-рора скрієрĭ ле кȣноштĭ, din потрівъ тревȣе а'цĭ фаче о леце а стȣdіа ꙟn фіе че zі пе чеĭ маĭ бȣнĭ. Хотъреште ȣn чеас пе zі пентрȣ ачеастъ треабъ, ші дака веĭ ка съ капецĭ штіінцеле челе ꙟнналте пе de плін, nȣ те депърта нічĭ одатъ d'ачеастъ ре-гȣлъ. Ꙟn історіе, ꙟn елокȣінцъ ші поесіе чеĭ векĭ сȣнт тот d'одатъ ші ісворе ші моделе; ꙟn парте сȣнт асеменеа ші ꙟn філософіе. Кȣ кѫт те веĭ фаміліаріса кȣ чеĭ векĭ, кȣ атѫт веĭ ꙟнаінта ръ-неде ꙟn історіе ші філософіе, кȣноштінце неапъ-рат тревȣінчоасе пентрȣ тот омȣл de лімере; ші кȣ кѫт маĭ біне веĭ шті лімба лор, атѫт фолос ші мȣлцȣміре веĭ траџе din скрієріле лор. Веĭ афла маĭ ла ȣрмъ къ бȣнеле скрієрĭ але челор векĭ nȣ сȣнт nȣмаĭ nіште продȣкціĭ але дȣхȣлȣĭ потрівіте nȣмаĭ пентрȣ ачеіа че вор съ ꙟнвеце лімба лор. Чеĭ маĭ бȣнĭ скріітоарĭ п'ꙟнтре чеĭ векĭ nȣ ера nȣ-маĭ челе маĭ марĭ џенііȣрĭ, nȣ ера nȣмаĭ nіште ꙟнвъцаціĭ сімплі ші ісолаціĭ пентрȣ каре лȣмеа ера ꙟнкісъ ꙟn кабінетȣл лор, чі ера оаменĭ, каре кѫрмȣіа статȣрĭ, каре комѫnda арміĭ, каре ера ꙟn-кѫркаціĭ ші 'шĭ форма дȣхȣл ꙟнтребіле челе марĭ але соціетъціĭ. (Ва ȣрма.)

МІХȢ КОПІЛȢЛȢ.

(Ȣрмаре.)

III.

Еатъ, мъре, еатъ
Къ Міхȣ деодатъ
Ꙟнчепе пе лок
А zіче кȣ фок,
Ꙟнчепе ȣшор
А zіче кȣ дор,
Ȣn кѫнтек дȣіос
Атѫт de фрȣмос!
Къ мȣнціĭ ръсȣнȣ,
Шоіміĭ се адȣнȣ,
Бразіĭ се клътескȣ,
Фрѫnzеле шоптескȣ,
Стелеле скліпескȣ
Ші 'n кале с'опрескȣ!
Еар Ȣнгȣріĭ мȣлт
Кȣ драг ꙟл аскȣлт!

ROMANIA Biblioteca Universitară

Шi Iанȣш de-одатъ,
Ка нȣ алтъ datъ,
Гласȣ'шї ꙟнблѫнzеште,
Мiхȣлȣї гръiеште,
Ла масъ'л пофтеште.
„Bin' тȣ Мiхȣле,
„Bin' воїнiкȣле
„Съ бенкетȣim
„Шi съ веселim
„Ш'апоï, amъndoï,
„Ne-om лȣпта ноï doï!
Еï, кȣ тоцï, с'adȣнȣ,
Ла масъ се пȣнȣ
Шi бенкетȣескȣ
Шi се веселескȣ,
Артеле чокнескȣ,
Весел кiвескȣ.
Dар кънd аȣ сфършiт
De бенкетȣiт,
Маса de-оспътат,
Binȣл de гȣстат...
Iанȣш Ѹнгȣреан
Мiхȣл Молdован
De-о парте се dȣкȣ
Шi'н лȣптъ с'апȣкȣ!
Еар Ѹнгȣрiï тоцï,
Лȣï Iанȣш непоцï,
Стаȣ de miï прiвескȣ
Кȣm mi се 'нвъртескȣ,
Кȣm mi се стъпческȣ,
Кȣm mi се трѫнтескȣ
Ка doï воïнiчеï,
Пȣiшорï de Zmeï.
Еатъ, търе, еатъ
Къ Мiхȣ de-odатъ
Пе лок се опреште,
Пе Iанȣш стъпчеште,
Сȣс ꙟл опiнтеште,
Жос ꙟл шi iсбеште
Шi'н ценȣкï ꙟл пȣне
Шi капȣ'ï ръпȣне!
Еар Ѹнгȣрiï тоцï,
Лȣï Iанȣш непоцï,
Стаȣ ꙟнкременiцï
De гроазъ 'нгрozіцï!
Мiхȣ miï треzеште
Ш'аша ле гръiеште:
„Воï, воïнiчiлор
„Хараmiнiлор!
„Чiне с'а афла
„De ва ръdiка
„Бȣzdȣганȣл меȣ
„Кът есте de греȣ!
„Dȣрdȣлица mea
„Кът есте de грea!
„Шi артеле меле
„Кът ꙟmï сȣнтȣ de греле!
„Ачела съ вiе
„Кȣ mine 'н фръцiе
„Ка съ вiтежеаскъ
„Шi 'н фрȣнzï съ ходеаскъ!
Ѹнгȣрiï алергȣ,
Ла пътѫнт се плекȣ
Шi'н zъdар се черкȣ!
Niчï ȣнȣл нȣ поате
Съ ръdiче 'н спате
Артеле 'нкъркате,
Ла пътѫнт вълкате.
„Воï, копiiлор
„Хараmiнiлор!
„Кodрȣл, воï, лъсацï,
„De жȣг въ-апȣкацï
„Къ нȣ сѫнтецï воï,
„Nȣ сѫнтецï ка ноï
„Бȣнï de хаïdȣчiе,
„Вреdнiчï de хоцiе,
„Чi de сапъ латъ
„Шi de чеа лопатъ!
Шi кȣm ziче, 'ndатъ
Мiхȣ чел воïнiк
Кȣ deцетȣл miк
Артеле'шï ръdiкъ,
Плеакъ пе нotiкъ...
Шi'н ȣрmъ 'ï вȣiеште
Кodрȣл се кълтеште,
De-ȣн mѫndрȣ кънтiк
Кънтiк de воïнiк,
De-ȣн глас de кobȣz
Dȣлче ла аȣz,
De кobȣz de ос
Че кънтъ фрȣmос!

Din Баладеле adȣнате шi ꙟнdрептате de Васiле Алексанdрi, Iашiï 1853.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Редакторȣ респȣнzъторiȣ
ІАКОБȣ МЪРЪШIАNȣ.

Едiцiȣнеа шi тiпарiȣлȣ лȣï
IOANE ГЪТТ.